

Datum

5 juni 2014

Onderwerp

brief over het ambt

'Ik zie u (daarbij) als een kritische spiegel
en wil in die spiegel kijken.'

Aan de bisschoppenconferentie

Geachte monseigneurs,

Als Protestantse Kerk denken we opnieuw na over het ambt. Ik schrijf er zeven brieven over. Ik nodig u van harte uit die te lezen en uw licht er over te laten schijnen. Eén van die brieven richt ik tot u. Als Protestantse Kerk weten we ons met uw kerk in menig opzicht verbonden. We delen het geloof in de drie-enige God en erkennen elkaars doop. We zijn beiden lid van de Raad van Kerken en werken samen in missionaire initiatieven als *The Passion*. Er zijn echter tussen ons ook verschillen. Die betreffen met name het ambt.

De geschiedenis

Ik hoef u niet uitgebreid te schrijven over de historie van het ambt. Kort geef ik mijn verstaan ervan weer. Jezus heeft *apostelen* uitgekozen en de wereld ingestuurd om het evangelie te verkondigen. In de kerk zijn er van meet af aan mensen geroepen tot een bijzondere dienst, te verrichten in het spoor van de apostelen, zoals diakenen, evangelisten, profeten en leraars. Uit het Nieuwe Testament wordt duidelijk dat er in de lokale gemeenten ambten waren, meestal aangeduid als opzieners en oudsten, *episkopoi* en *presbuteroi*.

In de geschiedenis van de vroege kerk is het ambt vooral in de lijn van de *episkopoi* verder ontwikkeld. Bisschoppen lieten zich bijstaan door andere ambtsdragers, priesters en diakenen. Bisschoppen vormden tezamen de leiding van de katholieke kerk. Bisschoppen van belangrijke plaatsen kregen een bijzonder gezag en binnen de kerk van het Westen kreeg de bisschop van Rome de status van *primus inter pares*.

De Reformatie

De Reformatie had geen principiële bezwaar tegen bisschoppen, noch tegen een *primus inter pares*. Wel was de bisschop in het oog van de reformatoren te zeer een wereldlijke figuur geworden, die aan de kerntaken, te weten de dienst van Woord en sacrament en de pastorale dienst, onvoldoende of helemaal niet meer toekwam. In plaats van deze dienst zagen zij hoe een kerkelijke ambtsstructuur was ontstaan, die dreigde tussen Christus en de gelovigen in te staan. De Lutherse Reformatie behield de bisschop maar stelde het predikambt centraal. In de kerken van de Calvinistische Reformatie kwam, kort gezegd, in plaats van de bisschop de *verbi divini minister*, de predikant en met hem de classicale vergadering. Onder andere vanwege dit verschil in ambtsopvatting is het in de kerk tot een definitieve breuk gekomen.

Drie keer in de spiegel kijken

Kan deze breuk geheeld worden? Dat zal niet zonder eerlijk gesprek kunnen. Ik zie u daarbij als een kritische spiegel en wil in die spiegel kijken. Dan vallen mij drie dingen op. In de eerste plaats dat wij Protestanten vaak geneigd zijn vrijheid te zien in tegenstelling tot gezag. Protestantisme wordt in dat geval 'ieder voor zich' en 'anything goes'. U roept ons in herinnering dat geloof ook *geloofsgehoorzaamheid* betekent. Een gehoorzaamheid die zich richt op Christus, maar die niet los staat van de herderlijke dienst van de kerk.

In de tweede plaats onderken ik, dat protestantse ambtelijke vergaderingen een belemmering kunnen zijn voor *persoonlijk* gezag. Onze kerk kent kerkenraden, classicale vergaderingen en de generale synode, ondersteund door colleges van visitatie en opzicht. Daar zit veel goeds in, maar in de praktijk wordt soms persoonlijk gezag gemist. Niet voor niets komt de roep om een pastor *pastorum* of zelfs een bisschop regelmatig op in onze kerk. Ten overstaan van u zullen we ons de vraag moeten blijven stellen op welke wijze in een presbyteriale synodale kerk persoonlijk gezag ruimte en erkenning krijgt.

In de derde plaats moet gezegd worden dat in onze kerk vaak weinig besef leeft van de betekenis van onze ambten als dragers van de eenheid van de kerk. Uw kerk is een wereldwijde kerk. Daarmee vergeleken hebben onze gemeenten en onze kerk gemakkelijk iets al te plaatselijks of nationaals. De blik is daardoor vaak te zeer op het eigen erf is gericht. Ook wordt de betekenis van zichtbare eenheid nogal eens ondergewaardeerd. Het centraal stellen van Waarheid dreigt dan ten koste te gaan van de eenheid van de kerk.

Drie vragen

Op mijn beurt neem ik de vrijheid u drie vragen voor te leggen. De eerste heeft te maken met de kern van het ambt, *dienst aan het evangelie van Jezus Christus*. Het gezag van het ambt is een lichte dienst. Het verwijst immers naar het gezag van de levende Heer. Hoe ziet u dit *doorzichtig* zijn van het ambt tot op Christus in uw ambtsleer en praktijk? Hoe helpt het gelovigen om tot een eigen geloofsweg met God te komen en dit geloof te verantwoorden in het dagelijks leven?

De tweede heeft te maken met het *collegiale karakter* van het ambt. Dat komt in de Protestantse Kerk tot gelding in een kerkenraad. Is er in uw ambtspraktijk voldoende ruimte om dit collegiale karakter gestalte te geven? En in verband hiermee: is er voldoende ruimte voor de inbreng van de gelovigen en hun gaven in de ambtelijke dienst van de kerk?

De derde vraag, die er ook een aan onszelf is, betreft het ambt als teken van verbinding met de katholieke kerk. Wij zijn als kerken nu niet ten volle katholiek. Juist daarom verstaan we onze ambten als open handen naar de gehele christenheid. In het bijzonder naar u, met wie we een gezamenlijke geschiedenis hebben van 1500 jaar. *Kunnen we elkaars ambten erkennen als deze open handen?* En kunnen we die ambten dan ook erkennen als diensten die God gebruikt, ook zonder elkaars ambtsvisie ten volle te delen?

Deze derde vraag spits ik toe. Kunnen we elkaars ambten erkennen als diensten die God gebruikt in de *apostolische missie*? Een missie die gericht is op een post-christelijke wereld, waarin de kerk marginaal is. We hebben wederzijds uitgesproken dat de dienst aan het evangelie in een samenleving die ontzield is geraakt onze prioriteit is. Misschien meenden we vijfhonderd jaar lang de luxe te hebben gescheiden te kunnen zijn. Die luxe is voorbij. We zijn terug bij de zending van de apostelen. Wat mij betreft zijn we daarmee terug bij elkaar. Dat stelt ons protestanten voor de vraag of wij u, bisschoppen (en de paus), als apostolische getuigen zien. Aan u de vraag of u zo onze dominees kunt erkennen. Zou deze wederzijdse erkenning niet het belangrijkste obstakel uit de weg ruimen, dat ons van elkaar scheidt, en zo een fundamentele stap naar kerkelijke eenheid kunnen zijn? Onder andere daarover voeren we graag het gesprek met u.

Ik wens u bij al uw arbeid van harte de zegen van Christus, de Heer van de kerk toe.

Met vriendelijke groet,

Dr. Arjan Plaisier,
scriba van de generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland